

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Kuzmin Eduard

TOWARDS THE DESIGN OF A SYSTEM OF PUNISHMENTS IN INTERNATIONAL
CRIMINAL LAW 233

Мануйлова Катерина Вікторівна

ЮРИСДИКЦІЙНІ ТА НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ
НЕПОВНОЛІТНІХ У КОНТЕКСТІ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ 235

Цибульська Ольга Юрійвна

ЩОДО ПИТАННЯ НЕДОТРИМАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ ПРИ
РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЧЕРЕЗ РЕЛІГІЙНІ ПЕРЕКОНАННЯ В УМОВАХ
ЦИФРОВІЗАЦІЇ 238

Войтович Павло Петрович

ПРАВО НА УЧАСТЬ ЯК ШЛЯХ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ. 241

Hryb Anna

INTERNATIONAL PROTECTION OF HUMAN RIGHTS IN THE INFORMATION SOCIETY 244

Плотніков Олексій Вікторович

УХВАЛЕННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ДЕЯКІ ВИДИ ЗВИЧАЙНОЇ ЗБРОЇ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ КРОК
В ФОРМУВАННІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ОБМЕЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ
ДЕЯКИХ ВИДІВ ОЗБРОЄНЬ В БОЙОВИХ ДІЯХ. 247

Федорова Тетяна Сергіївна

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО У СУЧАСНИХ ВИКЛИКАХ УКРАЇНИ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ 250

Hrebeniuk Dmytro

THE DISCUSSION AROUND THE DEFINITION OF «EUROCRIME» 252

Бірюков Руслан Миколайович

СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРОТОКОЛІВ ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ЄВРОПОЛ 255

Бондарюк Ольга Олегівна

ПРОБЛЕМАТИКА В ПРОЦЕДУРІ ПОВЕРНЕННЯ ВИКРАДЕНИХ ДІТЕЙ НА ПОСТІЙНЕ МІСЦЕ
ПРОЖИВАННЯ 258

Галат Владислав Ігорович

ВПЛИВ ВІЙНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ
ДОГОВОРІВ МІЖНАРОДНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ТОВАРІВ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ ДЛЯ
ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ 262

Жакун Маргарита Юріївна

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ВІЙНИ:
СИНЕРГІЯ ВОЄННОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ 265

Івахненко Єлизавета Олександрівна

ДО ПРОБЛЕМИ ВСТАНОВЛЕННЯ СУТНОСТІ ДЕФІНІЦІЇ КІБЕРПРОСТОРУ ТА
МІЖНАРОДНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ 269

Марченко Дмитро Вікторович

ЕЛЕКТРОННІ ДОГОВОРИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ: КОЛІЗІЙНІ ПИТАННЯ
ФОРМИ ТА ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ 271

Омельченко Іван Ігорович

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ПРОПОРЦІЙНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ
ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ 274

Островерхий Олександр Олександрович

МЕХАНІЗМИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПОКАРАННЯ ЗА
ЗЛОЧИН АГРЕСІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ. 279

Раздорожний Герман Юрійович

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ АДВОКАТІВ 281

Редченко Ярослав Олександрович

ЕМІСІЯ ТА ОБІГ ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ: ПОРІВНЯННЯ МІСА ТА ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ... 284

the considered approaches emphasize the importance of human rights protection in the context of the large-scale use of information technologies; the absence of a generally accepted definition of “human information rights” in the science and practice of international law complicates their unified understanding, however, does not stop the search for a mutually acceptable solution to determine their list and appropriate protection.

List of sources used:

1. Братасюк О. Б., Ментух Н. Ф. Поняття та класифікація цифрових прав в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 58–61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-10/12>
2. Гріб А. М. Міжнародно-правові механізми захисту прав людини: загальні засади. *Міжнародне право та євроінтеграційні перспективи України: сучасні виклики* : колективна монографія / М. Р. Аракелян, Х. Н. Бехруз, Ю. Ю. Акіменко та ін.; за ред.: М. Р. Аракеляна, Х. Н. Бехруза, Ю. Ю. Акіменко. Одеса : Фенікс, 2023. С. 217–247. URL: <https://hdl.handle.net/11300/26023>. ISBN 978-966-928-975-9
3. Єфремова І. І. Особливості визначення міжнародно-правового механізму захисту приватних прав. *Економіка, фінанси, право*. 2019. № 7/1. С. 41–44.
4. Ігнатів В. П. Цифрові права людини в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. Київ, 2019. 256 с.
5. Рабінович П. М. Міжнародні стандарти прав людини: властивості, загальне поняття, класифікація. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 1 (84). С. 19–29.

Ключові слова: права людини, Інтернет, міжнародне право, інформаційні технології.

Keywords: human rights, the Internet, international law, information technology.

Плотніков Олексій Вікторович

*Громадська організація «Десяте Квітня»,
старший юрист, кандидат юридичних наук*

**УХВАЛЕННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ДЕЯКІ ВИДИ ЗВИЧАЙНОЇ ЗБРОЇ
ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ КРОК В ФОРМУВАННІ МІЖНАРОДНО-
ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ОБМЕЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ДЕЯКИХ
ВИДІВ ОЗБРОЄНЬ В БОЙОВИХ ДІЯХ**

Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію [1], що відома також як Конвенція про деякі види звичайної зброї, була ухвалена міжнародною Конференцією в Женеві в 1980 році разом з трьома першими Протоколами до неї. Протокол I стосувався осколків,

що не виявляються в людському тілі [2], наприклад, пластикових чи скляних. Щоправда, щодо його ефективності можна висловити певні сумніви, адже подібна зброя на той момент не перебувала на озброєнні жодної держави. Як відзначав В. Дж. Фенрік, «коли була подана ця пропозиція, вона отримала одностайну підтримку, оскільки жодна з держав, що брала участь в Конференції з озброєння, не мала такої зброї в своєму арсеналі, і вони не вбачали можливим використання такої зброї в майбутньому» [3, с. 503]. Ф. Кальсхофен та Л. Зегвельд пишуть, що Протокол став «майже невимовним результатом зусиль, які були спрямовані значно вище» [4, с. 44], тобто на заборону всіх, або, щонайменше, деяких видів осколкової зброї, наприклад тих, в яких використовуються флешети.

Протокол II про міни, міни-пастки та інші пристрої [5] (далі – Протокол про міни) надав певну міру захисту цивільним особам, забороняючи використання віроломних мін-пасток, що поєднувалися із, здавалося б, безпечними об'єктами, наприклад, дитячими іграшками чи медичними засобами. Він, однак, піддавався критиці, як «інструмент, що надає суттєвий захист цивільному населенню за однієї єдиної умови: що його норм скрупульозно дотримуються професійними збройними силами, що ведуть війну із стриманістю, що мається на увазі принципом економії військової сили та на театрі, що дозволяє ведення бойових дій подібного характеру. Практика, однак, виявляється цілком відмінною, і цілі країни виявляються буквально засіяні всіма типами наземних мін та мін пасток найбільш віроломного характеру» [6, с. 521]. Крім того, критика стосувалася вимоги про реєстрацію мінних полів, встановлюваних засобами дистанційного мінування та вимоги надавати завчасне сповіщення про встановлення дистанційно встановлюваних мін, «що виявлялося таким що буде найчастіше порушуватися як з технічних причин, так і через виключення про винятки «випадків, коли на перешкоді цьому стоять певні обставини» [7, с. 75].

Протокол III про запалювальну зброю [8] (далі – Протокол про запалювальну зброю) заборонив за будь-яких обставин напади з використанням запалювальної зброї, що доставляється повітрям на будь-які військові цілі, розташовані в місцях скупчення цивільного населення. Протокол не захищає комбатантів від нападів із використанням запалювальної зброї, що викликало невдоволення деяких держав під час Конференції. Так, Австрія заявила про розчарування тим, що «міркування безпеки переважили міркування гуманітарного характеру», а Індонезія заявила, що Протокол «надає недостатній захист цивільним особам проти запалювальної зброї» [9].

Стаття 8 Конвенції про деякі види звичайної зброї встановила механізм розгляду змін та доповнень. Вперше цей механізм було застосовано через 15 років, за які змінилося чимало. Зокрема, МКЧХ представив пропозиції щодо заборон та обмежень нових видів зброї. Окрім МКЧХ з'явилися нові потужні неурядові організації, такі як Human Rights Watch, що брали участь в кампанії, спрямованій на заборону сухопутних мін. МКЧХ в період між 1989 та 1994 роком провів чотири експертних зустрічі щодо лазерної зброї, дві зустрічі щодо наземних мін та

одну щодо інших видів зброї [10]. В 1994 році текст з пропозиціями щодо заборони лазерної зброї, сформульованими МКЧХ, був представлений на зустрічі групи урядових експертів в рамках конференції з перегляду [11]. 12 країн висловилися на користь заборони засліплюючої лазерної зброї, і лише США виступили проти.

Таким чином, попри недоліки, ухвалення Конвенції 1980 року стало вирішальним кроком вперед у створенні міжнародно-правового режиму обмеження та заборони деяких видів зброї на полі бою. Конвенція створила парасольковий режим, завдяки якому стало можливим ухвалення нових протоколів про види зброї, що виникали, або щодо яких держави змогли домовитися. Відповідно, коріння сучасних підходів до обмеження деяких видів зброї на полі бою слід шукати саме в Конвенції 1980 року.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, 1980. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_266#Text (дата звернення: 23.03.2025).
2. Protocol on Non-Detectable Fragments (Protocol I). Geneva, 10 October 1980. URL: <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/ccw-protocol-i-1980> (дата звернення: 05.11.2024).
3. Fenrick W. J. The Conventional Weapons Convention: A Modest but Useful Treaty. *International Review of the Red Cross*. 1990. No 279. P. 498–509.
4. Kalshoven F., Zegveld L. Constraints on Waging a War: An Introduction to International Humanitarian Law. 3rd ed. Geneva : ICRC, 2001. 227 p.
5. Протокол про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв з поправками, внесеними 3 травня 1996 року (Протокол I з поправками, внесеними 3 травня 1996 року), що додається до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять надмірні пошкодження або мають невибіркову дію. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_310#Text (дата звернення: 05.11.2024).
6. Kalshoven F., Zegveld L. Constraints on Waging a War: An Introduction to International Humanitarian Law. 3rd ed. Geneva : ICRC, 2001. 227 p.
7. Levie H. S. The Code of International Armed Conflict. New York : Oceania, 1986. 1099 p.
8. Protocol on Prohibitions or Restrictions on the Use of Incendiary Weapons (Protocol III). Geneva, 10 October 1980. URL: <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/ccw-protocol-iii-1980> (дата звернення: 05.11.2024).
9. CCW Conference. Committee of the Whole. Summary record of the 15th meeting. URL: https://digitallibrary.un.org/record/460542/files/A_C-6_56_SR-15-RU.pdf?ln=ru (дата звернення: 05.11.2024).

10. Blinding Weapons: Reports of the Meetings of Experts Convened by the International Committee of the Red Cross on Battlefield Laser Weapons: 1989-1991, Geneva, ICRC, 1993. URL: <https://repository.graduateinstitute.ch/record/11057> (дата звернення: 07.11.2024).

11. Draft Protocol on Blinding Weapons. working paper submitted by the ICRC, document CCW/CONF. I/GE/CRP.28, 12 August 1994. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/%20/g96/646/70/pdf/g9664670.pdf> (дата звернення: 07.11.2024).

Ключові слова: обмеження озброєнь, деякі види звичайної зброї, правова оцінка озброєнь, Конвенція про деякі види звичайної зброї, Протоколи до Конвенції про деякі види звичайної зброї.

Keywords: limitations of weapons, certain types of conventional weapons, legal review of weapons, Convention on certain conventional weapons, Protocols to the Convention on Certain Conventional Weapons.

Федорова Тетяна Сергіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук*

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО У СУЧАСНИХ ВИКЛИКАХ УКРАЇНИ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

З часу початку збройної агресії Російської Федерації у 2014 році, Україна перебуває в епіцентрі глибокої міжнародно-правової кризи. Анексія Криму, бойові дії на Донбасі, а з 2022 року – повномасштабне вторгнення стали викликом не лише для національної безпеки, а й для дієвості системи міжнародного права загалом. У цих умовах саме правові міжнародні механізми розглядаються як ключовий засіб захисту державного суверенітету, територіальної єдності та основоположних прав людини.

Останні десять років відзначаються різноманітними глобальними подіями, що актуалізували необхідність перегляду та адаптації норм міжнародного права. Серед таких явищ – збройні конфлікти на різних континентах, посилення терористичної активності, пандемія COVID-19, кіберзагрози, поглиблення міграційних криз та інтенсивне впровадження новітніх технологій. Усі ці чинники, разом з російсько-українською війною, стимулювали дискусії щодо ефективності чинної системи міжнародного регулювання [1, с. 55–58].

Варто зауважити, що порушення територіальної цілісності України є яскравим прикладом недосконалості міжнародно-правових гарантій. Незважаючи на чіткі заборони щодо насильницького зміни кордонів, закріплені в Статуті ООН та інших міжнародних актах, зокрема Гельсінському Заключному акті, реакція світової спільноти залишилася переважно політичною, а не правовою. Цей кейс